

Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till en straffbestämmelse om grovt fordringsbedrägeri och vissa andra förslag som tar sikte på regleringen av förmögenhetsbrott i allmänhet. Det som straffbeläggs genom bestämmelsen om grovt fordringsbedrägeri är att i vilseledande syfte rikta betalningsuppsmaningar till en vidare krets av mottagare. Lagförslaget syftar till att komma till rätta med de problem som s.k. bluffakturor och liknande systematiska förfaranden orsakar för enskilda och samhället.

De övriga förslagen rör huvudsakligen frågor om beteckningar, rubriceringar och gradindelning av förmögenhetsbrotten i allmänhet. Bland annat föreslås att integritetskränkande inslag i samband med en gärning ska få större genomslag vid rubriceringen av stöld- och skadegörelsebrott. Det föreslås också att vissa brottsbeteckningar ändras, bl.a. att beteckningen snatteri ändras till ringa stöld. Vidare föreslås det att vissa straffskalor justeras; t.ex. ska straffskalorna för skadegörelse och grov skadegörelse skärpas för att bättre överensstämma med det som gäller för övriga förmögenhetsbrott.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2017.

Utskottet föreslår även två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden. Förslagen rör i korthet följande frågor:

- Regeringen ska senast den 1 april 2018 återkomma till riksdagen med ett förslag till en ny straffbestämmelse om inbrottsstöld.
- Påföljderna vid upprepade stölder ska skärpas.

I betänkandet finns fyra reservationer (S, SD, MP, C, V).

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:131 Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott.

Två yrkanden i motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Elva yrkanden i motioner från den allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott	6
Inbrottsstöld	16
Skadegörelse i form av bilbrand	18
Annan påföljd än böter när det finns risk för att den dömda inte kommer att betala sådana	19
Ringa stöld i butik	21
Upprepade stölder	23
Reservationer	26
1. Olovligt förfogande, punkt 1 (SD)	26
2. Inbrottsstöld, punkt 4 (S, MP, V)	26
3. Ringa stöld i butik, punkt 7 (C)	27
4. Upprepade stölder, punkt 8 (S, MP, V)	27
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	29
Propositionen	29
Följdmotionerna	29
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17	29
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	31
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	46

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Olovligt förfogande

Riksdagen antar 10 kap. 4 § regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:131 punkt 1 i denna del och avslår motion 2016/17:3700 av Adam Martinen (SD).

Reservation 1 (SD)

2. Utpressning m.m.

Riksdagen antar utskottets förslag i bilaga 3 till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i brottsbalken. Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:131 punkt 1 i denna del.

3. Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i terrängkörningslagen (1975:1313) och
3. lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m.

i den mån lagförslagen inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:131 punkterna 1 i denna del, 2 och 3 samt avslår motionerna

2016/17:2371 av Mikael Eskilander och Roger Hedlund (båda SD) yrkande 5,

2016/17:3230 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2,

2016/17:3236 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 4,

2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2016/17:3469 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 1.

4. Inbrottsstöld

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen senast den 1 april 2018 ska återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att inbrottsstöld, med ett minimistraff om fängelse i ett år, införs som en ny brottsrubricering i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3697 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD).

Reservation 2 (S, MP, V)

5. Skadegörelse i form av bilbrand

Riksdagen avslår motion
2016/17:432 av Boriana Åberg (M).

6. Annan påföljd än böter när det finns risk för att den dömda inte kommer att betala sådana

Riksdagen avslår motion
2016/17:750 av Boriana Åberg (M).

7. Ringa stöld i butik

Riksdagen avslår motion
2016/17:1180 av Johan Hedin (C) yrkandena 3 och 4.

Reservation 3 (C)

8. Upprepade stölder

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om vikten av att se upprepade stölder i ett sammanhang, och att påföljderna i större utsträckning ska stå i proportion till den samlade brottsligheten, och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3230 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 5 och
avslår motion
2016/17:2271 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar
Johnsson (båda M).

Reservation 4 (S, MP, V)

Stockholm den 11 maj 2017

På justitieutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Krister Hammarbergh (M), Anti Avsan (M), Johan Hedin (C), Anders Hansson (M), Petter Löberg (S), Roger Haddad (L), Andreas Carlson (KD), Lawen Redar (S), Richard Jomshof (SD), Jens Holm (V), Agneta Gille (S) och Gustaf Lantz (S).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2016/17:131 Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Riksdagen har den 26 april 2017 beslutat om lagändringar i brottsbalken i några av de bestämmelser som omfattas av det nu aktuella lagförslaget (prop. 2016/17:108, bet. 2016/17:JuU14, rskr. 2016/17:232). Regeringen har den 4 maj 2017 utfärdat en lag om ändring i brottsbalken (SFS 2017:000). För att samordna de aktuella lagändringarna har utskottet tagit fram ett förslag till ändring i den utfärdade ändringslagen. Utskottets förslag finns i bilaga 3.

Två motioner har väckts med anledning av förslaget. I betänkandet behandlas även elva motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2016/17. Förslagen i motionsyrkandena återges i bilaga 1.

Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Det kan nämnas att riksdagen tidigare har gjort flera tillkännagivanden till regeringen i frågor som behandlas i detta ärende. En närmare genomgång av dessa görs i det följande avsnittet om bakgrunden till den nu aktuella propositionen.

Utskottets överväganden

Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår ett motionsyrkande om straffskärpning samt fem motionsyrkanden som får anses tillgodosedda genom lagförslagen.

Jämför reservation 1 (SD).

Propositionen

Bakgrund

Regeringen beslutade den 28 juni 2012 att ge en särskild utredare i uppdrag att undersöka om det finns ett behov av att förstärka det straffrättsliga skyddet för egendom och föreslå de författningsändringar som det finns anledning till (dir. 2012:73). I uppdraget ingick bl.a. att ta ställning till om sådana omständigheter som att brottsligheten har haft systematiska inslag eller kan innebära en särskild integritetskränkning bör få större betydelse för brottsrubriceringen av förmögenhetsbrotten. Utredningen (Egendomsskyddsutredningen) överlämnade betänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85) i december 2013.

I propositionen tar regeringen ställning till de lagförslag som läggs fram i betänkandet (med undantag för ett förslag som behandlats tidigare, se prop. 2015/16:150). Genom dessa ställningstaganden behandlar regeringen dels ett tillkännagivande av riksdagen om att regeringen ska återkomma med förslag om att skärpa straffen för bedrägeribrott med systematiska inslag och se över bedrägeribrottets utformning för att säkerställa en god anpassning till it-relaterade brott (bet. 2014/15:JuU14 punkt 30, rskr. 2014/15:138), dels ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag om att införa en ny straffbestämmelse som tar sikte på systematiska fakturabedrägerier (bet. 2014/15:JuU14 punkt 33, rskr. 2014/15:138). Regeringen anser att dessa tillkännagivanden härmed är slutbehandlade.

Regeringen anför i propositionen att den avser att inhämta beredningsunderlag och återkomma till riksdagen i fråga om följande näraliggande tillkännagivanden:

- Straffet för bostadsinbrott bör skärpas genom att man inför en ny brottsrubricering, inbrottsstöld, med en högre straffskala än den som gäller för grov stöld (bet. 2014/15:JuU1, rskr. 2014/15:77).
- Regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om att införa ett nytt brott – inbrottsstöld – med minimistraflet fängelse i ett år (bet. 2014/15:JuU14 punkt 26, rskr. 2014/15:138).

- Regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om att kriminalisera försök till häleri av normalgraden (bet. 2014/15:JuU14, rskr. 2014/15:138).
- En ny brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder bör införas (bet. 2015/16:JuU18, rskr. 2015/16:196).

Systematiska fakturabedrägerier

Bluffakturor

Vanligtvis avses med termen bluffaktura ett förfarande där någon förmås att betala en faktura som inte motsvarar någon verklig skuld. Bakom termen döljer sig emellertid många olika tillvägagångssätt. Dessa innefattar inte alltid något vilseledande. Företeelsen kan i princip delas in i två huvudkategorier, dels bluffakturor (fakturor från avsändare som är okända för mottagaren), dels fakturabedrägerier efter kontakt (där avsändaren påstår att en föregående kontakt mellan avsändare och mottagare har resulterat i ett avtal). Båda företeelserna innebär att etablerade affärsformer används utan respekt för uppställda rättsliga spelregler. Många av dessa förfaranden skulle med dagens regler kunna bestraffas som bedrägeri, grovt bedrägeri eller motsvarande försöksbrott. Andra förfaranden befinner sig i en gråzon (bl.a. när det klandervärda beteendet snarast rör formerna för ingåendet av ett avtal, och när något vilseledande i fråga om betalningsskyldigheten inte längre föreligger vid betalningen).

Regeringen konstaterar i propositionen att systematiska fakturabedrägerier har förekommit i flera decennier, men att de under senare år har vuxit i omfattning och blivit ett allvarigare samhällsproblem. Brottsligheten har, enligt regeringen, i takt med den tekniska utvecklingen tagit sig alltmer varierande och avancerade uttryck. Ofta avser de enskilda brotten endast mindre belopp, men eftersom de begås med betydande systematik omsätter de sammantaget mycket stora summor. Brotten riktas också typiskt sett mot många olika målsägande. Detta innebär att systematiken i brottsligheten oftast inte kan påvisas om inte ett stort antal av brotten blir föremål för utredning. Varje enskilt brott måste styrkas för att det systematiska inslaget ska få genomslag vid straffmätningen. Utformningen av straffbestämmelsen om bedrägeri medför att det måste ställas höga krav på brottsutredning och bevisning, inte minst i fråga om rekvisitet vilseledande. Utgångspunkten är att varje enskilt vilseledande utgör *ett* brott. För att åklagaren ska kunna styrka vilseledande i varje enskilt fall måste varje målsägande förhöras om varje enskild faktura och – om lagföringen avser fullbordat brott – om skälet till att han eller hon har betalat. Eftersom det är ett utmärkande drag för bedrägerier med bluffakturor att fakturorna sänds ut i mycket stort antal, krävs stora resurser för att utreda brotten och lagföra gärningsmännen.

Behovet av en reform

Fakturabedrägerier får stora effekter på samhället. Brottsligheten riskerar också att negativt påverka tilltron till något så avgörande i ett modernt samhälle som betalnings- och faktureringsrutiner. Samtidigt är det tydligt att den straffrättsliga regleringen på detta område inte är lämpligt avpassad efter omfattande systematiska förfaranden. Det innebär i förlängningen att brottslighetens systematik och samlade negativa effekt för samhället inte i tillräcklig utsträckning beaktas vid rubricering av brotten och inte heller får tillräckligt genomslag vid straffmätningen. Detta gäller inte minst eftersom brotten var för sig sällan framstår som särskilt allvarliga.

Enligt regeringen är det mot denna bakgrund tydligt att det finns ett behov av effektivare sanktioner mot fakturabedrägerier. Detta kan inte i tillräcklig utsträckning uppnås på civilrättslig eller marknadsrättslig väg och inte heller – på grund av brottets grundläggande konstruktion – genom en ändring av straffbestämmelsen om bedrägeri. I stället bör det, enligt regeringens mening, införas en ny straffbestämmelse som tar sikte på fakturabedrägerier.

Den nya straffbestämmelsen

Enligt det lagförslag som regeringen presenterar ska straffbestämmelsen vara ett bedrägeribrott med tidig fullbordanspunkt. Det betyder att det fortfarande kommer att krävas att ett vilseledande har ägt rum. Däremot ska straffstadgandet vara konstruerat så att det i första hand tar sikte på gärningsmannens handlingssätt, och systematiken i detta, snarare än på konsekvenserna av agerandet i varje enskilt fall. Beteendet som straffbeläggs genom bestämmelsen ska vara att rikta betalningsuppsmaningar till en vidare krets, i syfte att vilseleda till handling som innebär vinning för gärningsmannen och skada för mottagaren eller någon i hans eller hennes ställe. För straffansvar krävs vidare att förfarandet har avsett ett betydande värde. Brottet ska betecknas grovt fordringsbedrägeri och endast ha en svårighetsgrad. Straffskalan ska vara fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Förberedelse, men inte försök, till grovt fordringsbedrägeri ska vara kriminaliserat. En mottagare som har verkställt betalningen av en betalningsuppsmaning enligt bestämmelsen ska ha ställning som målsägande.

Regeringens förhoppning är att straffbestämmelsen ska möjliggöra en effektivare utredning och lagföring av bedrägerier med bluffakturor. Till exempel kommer det i ansvarsdelen inte längre att behövas något förhör med varje avsedd mottagare under rättegången, eftersom det för straffansvar räcker att avsändaren har förmedlat eller har avsänt uppsmaningen. Det är alltså inte nödvändigt att mottagaren tagit del av uppsmaningen.

Propositionens övriga förslag

Utöver den nya straffbestämmelsen om fordringsbedrägeri lämnar regeringen ett flertal förslag som tar sikte på regleringen av förmögenhetsbrotten i allmänhet. Förslagen rör huvudsakligen frågor om beteckningar, rubriceringar och gradindelning av dessa brott samt en justering av vissa straffskalor.

Förmögenhetsbrott som rör fast egendom m.m.

Regeringen noterar att det bland bestämmelserna om förmögenhetsbrott sedan gammalt finns några särskilda bestämmelser som rör fast egendom. Vissa av dessa fyller den funktionen att de sätter gränser för den grundlagsskyddade allemansrätten. Detta gäller dock inte alla bestämmelser. Regeringen föreslår i propositionen att förmögenhetsbrott som riktar sig mot fast egendom inte längre ska särregleras, med undantag för de straffbestämmelser som indirekt reglerar allemansrätten. Dessa bestämmelser bör förenklas men även i fortsättningen särregleras. Detta innebär att den form av åverkan som avser tillgrepp av vissa naturprodukter även i fortsättningen ska regleras i en särskild straffbestämmelse, med samma straffskala och åtalsbestämmelser som hittills.

Enligt regeringen bör vissa andra straffbestämmelser om brott mot lös och fast egendom föras samman. Man föreslår därför att straffbestämmelserna om egenmäktigt förfarande och självtäkt ska vara direkt tillämpliga på både fast och lös egendom. För egenmäktigt förfarande som inte innefattar tillgrepp ska det även införas ett rekvisit som innebär att förfarandet ska ha vållat skada eller olägenhet. Bestämmelsen om olovligt brukande förenklas, och dessutom ska den grova svårighetsgraden av det brottet kunna komma i fråga även vid olovligt brukande av fastighet.

Olovlig avledning av elektrisk kraft eller värmeenergi

Regeringen föreslår i propositionen att straffbestämmelserna om olovlig kraftavledning och olovlig avledning av värmeenergi förs samman till en gemensam bestämmelse. Det nya brottet ska betecknas olovlig energiavledning. Straffskalan ska vara oförändrad. Ringa fall ska inte undantas från det straffbara området.

Frågor om beteckning, rubricering och gradindelning av övriga förmögenhetsbrott

Regeringen konstaterar i propositionen att det för de centrala förmögenhetsbrotten anges i straffbestämmelsen vilka faktorer som särskilt ska beaktas vid bedömningen av vilken svårighetsgrad brottet har. För andra förmögenhetsbrott anges emellertid inte några sådana omständigheter. Vidare har dessa andra brott ofta gemensamma brottsbeteckningar för grovt brott, brott av normalgraden och ringa brott.

I 8 kap. brottsbalken är det endast vid stöld- och rånbrott som det anges vilka faktorer som särskilt ska beaktas vid bestämningen av brottens svårighetsgrad. I 9 kap. brottsbalken gäller detta endast för bedrägeri och utpressning. I 10 kap. brottsbalken anges det vid förskingring, mutbrott och trolöshet mot huvudman vilka faktorer som särskilt ska beaktas vid bedömningen, men inte vid övriga brott. I 12 kap. brottsbalken anges sådana faktorer när det gäller skadegörelsebrotten.

Sådana faktorer som uttryckligen pekats ut i brottsbeskrivningarna, t.ex. värde eller ekonomisk skada, tillmäts generellt sett mycket stor betydelse vid rubriceringen av en gärning. Värde och ekonomisk skada tillmäts vidare ofta avgörande betydelse även när det inte anges några försvårande eller

förmildrande faktorer i bestämmelsen. När det gäller betydelsen av värdet av egendom eller en skada har domstolarna en tendens att strikt följa de praxissammanställningar som finns att tillgå. Detta riskerar att leda till att det inte tas tillräcklig hänsyn till de övriga omständigheterna i det enskilda fallet. Bland annat integritetskränkande inslag riskerar att inte tillmätas den betydelse som är motiverad.

Regeringen finner att det finns skäl för en förtydligad ordning och att det i större utsträckning än hittills bör framgå av brottsbeskrivningarna vilka omständigheter som är av störst betydelse vid rubriceringen av förmögenhetsbrott. En mer nyanserad bedömning bör eftersträvas i detta, där hänsyn i större grad tas till andra omständigheter än ekonomiska. Regeringen föreslår därför att anvisningar för rubricering införs för fler gradindelade förmögenhetsbrott, till ledning för rättstillämparen. Vidare har regeringen sett över de straffbestämmelser där det redan finns anvisningar. Vid formuleringen av de nya kvalifikationsgrunderna i lagförslaget har regeringen beaktat att de integritetskränkande inslagen i regel bör få större genomslag än tidigare. Däremot anser regeringen inte att det är lämpligt att i vidare omfattning än vad som redan är fallet ange systematik i brottsligheten som kvalifikationsgrund. Detta skulle enligt regeringen kunna leda till den felaktiga tolkningen att samtliga brott i ett systematiskt förfarande kan betraktas som ett grovt brott, eller att förekomsten av systematiska inslag i alltför stor utsträckning leder till att varje enskilt brott bedöms som grovt.

Mot denna bakgrund föreslås att kvalifikationsgrunder införs för den grova svårighetsgraden av följande brott:

- tillgrepp av fortskaffningsmedel
- egenmäktigt förfarande
- olovlig energiavledning
- ocker
- häleri
- svindleri och
- olovligt brukande.

För vissa brott, som redan nu har anvisningar för rubricering, har anvisningarna kompletterats eller justerats. Detta gäller följande brott:

- stöld
- skadegörelse
- bedrägeri
- förskingring och
- trolöshet mot huvudman.

Som exempel kan nämnas att kvalifikationsgrunden för grov stöld kompletterats på så sätt att det särskilt ska beaktas bl.a. om tillgreppet skett efter intrång i bostad *eller annat liknande boende* eller om det avsett sak som någon bar på sig *eller hade i sin omedelbara närhet*. Därmed ska straffbestämmelsen enligt förslaget mer regelmässigt omfatta även boenden av

mer tillfällig karaktär, och t.ex. tillgrepp i en väska som någon har ställt vid sina fötter.

För brottet olovligt förfogande föreslår regeringen att det införs en ny svårhetsgrad (grovt olovligt förfogande).

Vidare föreslår regeringen att vissa brottsbeteckningar ändras, nämligen följande.

<i>Nuvarande beteckning</i>	<i>Föreslagen beteckning</i>
Snatteri	Ringa stöld
Bedrägligt beteende	Ringa bedrägeri
Undandräkt	Ringa förskingring
Åverkan	Ringa skadegörelse

Reformen motiveras i huvudsak av det pedagogiska värdet av att brottsbeteckningarna är anpassade till vår tid i språkligt avseende. Det är en viktig del av straffbestämmelsernas preventiva verkan att befolkningen förstår vad som avses med brottsbenämningarna. Regeringen framhåller bl.a. att beteckningen snatteri för tankarna till endast obetydliga tillgrepp och inte heller tydligt ger vid handen att det är en privilegierad form av stöld, vilket i sig talar för att den beteckningen bör ändras. Beteckningen åverkan behålls dock för sådan ringa skadegörelse som endast innebär en överträdelse av allemansrätten.

Sedan tidigare har brottsbeteckningarna grovt olaga tvång, grovt olaga hot, grov utpressning, grov trolöshet mot huvudman, grovt våld eller hot mot tjänsteman, grov förgripelse mot tjänsteman och grovt övergrepp i rättsak införts i brottsbalken (prop. 2015/16:113 s. 79 f.), liksom beteckningarna synnerligen grovt vapenbrott och synnerligen grovt narkotikabrott i speciallagstiftningen (prop. 2013/14:226 s. 37 och prop. 2015/16:111 s. 34). Som skäl för dessa åtgärder anfördes att det genom reformerna blev tydligare när en gärning ansågs hänförlig till den svårare graden och en högre straffskala blev tillämplig. Regeringen finner att det är lämpligt att av samma skäl införa särskilda brottsbeteckningar för den grova svårhetsgraden av sådana förmögenhetsbrott som hittills inte haft några sådana beteckningar.

Brottsrubriceringarna som därmed införs är följande:

- grovt tillgrepp av fortskaffningsmedel
- grovt egenmäktigt förfarande
- grov olovlig energiavledning
- grovt ocker
- grovt häleri
- grovt svindleri och
- grovt olovligt brukande.

För grovt olovligt brukande och grovt olovligt förfogande föreslår regeringen att det inte längre ska krävas någon åtalsprövning.

Justerade straffskalar

Regeringen konstaterar att inte mindre än tio olika straffskalar tillämpas för de olika förmögenhetsbrotten i 8–10 och 12 kap. brottsbalken. Fem olika minimistraff gäller: böter, allmänt fängelseminimum (14 dagar), fängelse sex månader, fängelse ett år och fängelse fyra år.

När det gäller de grova svårhetsgraderna av förmögenhetsbrott är det endast grovt egenmäktigt förfarande och grov skadegörelse som har en straffskala som utgår från allmänt fängelseminimum. För övriga grova brott uppställs som minimistraff fängelse i sex månader, ett år eller fyra år (grovt rån). Grovt egenmäktigt förfarande är det enda grova förmögenhetsbrott som har ett maximistraff på två års fängelse. Maximistraffen för de övriga grova förmögenhetsbrotten är fängelse i fyra, sex eller åtta år (grovt rån).

Minimistraffen för normalgraden av brott varierar från böter till ett års fängelse (rån). När det gäller maximistraffen finns ett spann som löper från fängelse i sex månader (egenmäktigt förfarande och självtäkt) till sex år (rån). För de flesta förmögenhetsbrott av normalgraden gäller ett straffmaximum om två års fängelse. För flertalet av förmögenhetsbrotten har straffskalorna varit desamma sedan brottsbalkens tillkomst.

Straffskalorna för förmögenhetsbrotten varierar alltså avsevärt. Regeringen anför i propositionen att det inte framstår som rimligt att ställa upp tio straffskalar för brott av så pass liknande slag och föreslår därför en justering och en renodling av straffskalorna. I detta sammanhang har regeringen beaktat att straffskalorna ska vara ett aktuellt uttryck från samhällets sida för synen på hur klandervärt brottet anses vara. Straffskalorna har vidare stor betydelse inte bara för straffmätningen, utan även för vilka tvångsmedel som får användas under förundersökningen. Det är enligt regeringen också av detta skäl viktigt att straffskalorna speglar en aktuell syn på hur allvarlig en brottstyp anses vara.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att straffskalorna för vissa förmögenhetsbrott ändras på följande sätt.

Beteckning	Nuvarande straffskala	Föreslagen straffskala
Grov skadegörelse	Fängelse i 14 dagar–2 år	Fängelse i 6 månader–6 år
Skadegörelse	Böter– fängelse i 1 år	Fängelse i 14 dagar–2 år
Ringa skadegörelse	Böter	Böter–fängelse i 6 månader
Egenmäktigt förfarande	Böter–fängelse i 6 månader	Böter–fängelse i 1 år
Grovt egenmäktigt förfarande	Fängelse i 14 dagar–2 år	Fängelse i 6 månader–4 år
Olovligt förfogande	Böter–fängelse i 2 år	Böter–fängelse i 1 år
Grovt olovligt förfogande	–	Fängelse i 6 månader–4 år

Tillgrepp av fortskaffningsmedel, ringa brott	Böter	Böter–fängelse i 6 månader
Ringa utpressning	Böter	Böter–fängelse i 6 månader
Tagande av olovlig väg	Böter	Böter–fängelse i 6 månader

När det gäller sänkningen av maximistraffet för olovligt förfogande är skälet att undvika en alltför stor överlappning med straffet för grovt olovligt förfogande. Till detta kommer att införandet av en grov svårighetsgrad innebär att normalgradsbrottet inte kommer att omfatta lika många förfaranden som tidigare, och att straffskalan för detta brott möjligen därför inte längre behöver vara lika vid.

Straffskalorna för övriga förmögenhetsbrott lämnas enligt regeringens förslag oförändrade.

Övrigt

Utöver de ovan nämnda lagförslagen föreslår regeringen en språklig ändring i 30 kap. 8 § brottsbalken, samt följdändringar i terrängkörningslagen (1975:1313) och lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har tidigare lyft fram problemet med förekomsten av bluffakturor, och riksdagen, på förslag av utskottet, tillkännagav för två år sedan för regeringen som sin mening att regeringen skulle återkomma till riksdagen med ett förslag om att införa en ny straffbestämmelse som tar sikte på systematiska fakturabedrägerier (bet. 2014/15:JuU14, rskr. 2014/15:138). Utskottet anförde i det betänkandet att bluffakturor har blivit ett samhällsproblem eftersom det rör sig om omfattande utskick som ofta görs inom ramen för en organiserad verksamhet. En ensam gärningsman eller en grupp av gärningsmän kan med hjälp av modern teknik snabbt skicka ut bluffakturor som tillsammans avser miljonbelopp. Utskottet såg det därför som angeläget att införa en ny straffbestämmelse som skulle träffa förfarandet.

Motionerna

I motion 2016/17:2371 yrkande 5 begär Mikael Eskilander och Roger Hedlund (båda SD) ett tillkännagivande om att lagarna om oriktiga fakturor ska utredas och skärpas.

I motion 2016/17:3236 yrkande 4 begär Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) ett tillkännagivande om att se över möjligheten att ersätta brottsrubriceringen snatteri med ringa stöld. Liknande yrkanden framförs i motionerna 2016/17:3230 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 2, 2016/17:3469 av Roger

Haddad m.fl. (L) yrkande 1 och 2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

I motion 2016/17:3700 begär Adam Marttinen (SD) att riksdagen avslår förslaget i den del det avser en sänkning av straffmaximum för normalgraden av olovligt förfogande.

Utskottets ställningstagande

Grovt fordringsbedrägeri

Utskottet har som framgått ovan efterfrågat åtgärder mot bluffakturor. Det är därför positivt att regeringen nu återkommer med ett förslag om grovt fordringsbedrägeri för att komma till rätta med dessa problem.

Enligt utskottet finns det ett behov av en nykriminalisering. I likhet med regeringen menar utskottet att detta lämpligen sker genom införandet av en ny bestämmelse i brottsbalken i form av ett bedrägeribrott med en tidig fullbordanspunkt. Utskottet noterar vidare att den tidiga fullbordanspunkten innebär att det räcker att rikta betalningsuppmaningar till en vidare krets. Det är alltså för straffansvar inte nödvändigt att mottagarna har tagit del av betalningskravet. I likhet med regeringen konstaterar utskottet att detta bör innebära att mottagarna inte behöver höras i ansvarsdelen och att de brottsbekämpande myndigheternas utredning av fakturabedrägerier därmed effektiviseras. Bestämmelsens övriga rekvisit, t.ex. kravet på betydande värde, är enligt utskottet ändamålsenligt utformade. Utskottet gör inte heller i fråga om brottets beteckning, gradindelning eller föreslagna straffskala någon annan bedömning än regeringen. Sammanfattningsvis finner utskottet att den nya straffbestämmelsen är väl avvägd och tillstyrker lagförslaget.

Genom den föreslagna straffbestämmelsen får motion 2016/17:2371 (SD) yrkande 5 anses vara i huvudsak tillgodosedd. Utskottet avstyrker därför motionen.

Frågorna om ny beteckning, rubricering och gradindelning av vissa förmögenhetsbrott

Utskottet ser positivt på att regeringen har gjort en översyn av förmögenhetsbrottens beteckningar, rubriceringar och gradindelningar. I likhet med regeringen anser utskottet att det finns en vinst i att uppnå en större enhetlighet förmögenhetsbrotten emellan. Detta leder bl.a. till en större överskådlighet och bättre pedagogik. Det är av grundläggande rättssäkerhetsskäl väsentligt att regelverket är begripligt för allmänheten. Utskottet är således positivt till att anvisningar för rubricering införs för fler gradindelade förmögenhetsbrott och att ytterligare anvisningar anges för vissa andra brott.

Vilka faktorer som är av betydelse för om en viss gärning ska hänföras till en viss svårhetsgrad av ett förmögenhetsbrott beror, som regeringen anför, i hög grad på vilket skyddsintresse som ligger bakom straffbestämmelserna. När

det gäller förmögenhetsbrotten är det naturligt att beakta det värde som gärningen har avsett och den skada som den har orsakat. Det är emellertid inte den enda omständigheten som bör tillmätas betydelse. Utskottet välkomnar därför särskilt att integritetskränkande inslag nu får större genomslag vid rubriceringen av förmögenhetsbrotten än tidigare. Det är t.ex. tillfredsställande att inbrott i boendetrymmen av mer tillfällig karaktär ses på med större allvar.

Regeringen anför att det inte bör införas någon ny kvalifikationsgrund som tar sikte på systematisk brottslighet och lägger således inte fram något sådant förslag. Utskottet återkommer till denna fråga (se nedan under avsnittet Upprepade stölder).

I likhet med regeringen anser utskottet att det är lämpligt att dels ändra de särskilda brottsbeteckningarna för den ringa svårhetsgraden av vissa brott, dels införa särskilda brottsbeteckningar för den grova svårhetsgraden av sådana förmögenhetsbrott som hittills inte haft sådana beteckningar. Genom ändringen av brottsbeteckningen snatteri till ringa stöld får motionerna 2016/17:3236 (M, C, L, KD) yrkande 4, 2016/17:3230 (M) yrkande 2, 2016/17:3469 (L) och 2016/17:3255 (KD) yrkande 1 anses vara tillgodosedda. Utskottet avstyrker därför dessa motioner.

Justerade straffskalor

Enligt utskottets mening är det viktigt att straffskalorna för brott återspeglar en aktuell syn på brottens allvar. Dessutom bör det i största möjliga utsträckning finnas en logik, överskådlighet och förutsebarhet i regleringen. Utskottet noterar, i likhet med regeringen, att flertalet av de nuvarande straffskalorna har varit desamma sedan brottsbalkens tillkomst och att inte mindre än tio olika straffskalor tillämpas för förmögenhetsbrotten enligt nuvarande bestämmelser. Utskottet är därför positivt till att regeringen har gjort en generell översyn av straffskalorna. De justeringar av straffskalorna som föreslås är enligt utskottet väl avvägda. Detta gäller även sänkningen av maximistraffet för olovligt förfogande. Utskottet delar således regeringens uppfattning att denna ändring bör göras för att undvika en alltför stor överlappning av straffen för olovligt förfogande och det nya brottet grovt olovligt förfogande. Utskottet avstyrker därför motion 2016/17:3700 (SD), i vilken motionären begär att maximistraffet för olovligt förfogande ska vara fängelse i två år.

Övriga lagförslag

Enligt utskottets uppfattning är även övriga föreslagna lagändringar välmotiverade. Utskottet ställer sig bakom dessa.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringens förslag är ändamålsenligt utformat och att det bör antas. Med detta föreslår utskottet att riksdagen antar de lagförslag som läggs fram i propositionen.

Inbrottsstöld

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen före den 1 april 2018 ska återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att inbrottsstöld, med ett minimistraff om fängelse ett år, införs som en ny brottsrubricering i brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 2 (S, MP, V).

Motionen

I motion 2016/17:3697 yrkar Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD) på ett tillkännagivande om att regeringen senast den 1 april 2018 ska återkomma till riksdagen med ett förslag som innebär att inbrottsstöld, med ett minimistraff om fängelse ett år, införs som en ny brottsrubricering i brottsbalken. Motionärerna framhåller att inbrott i bostäder är kränkande för dem som drabbas. Även när värdet av det som stjäls inte är stort kan kränkningen av den privata sfären påverka livskvaliteten hos den drabbade lång tid efter det som inträffat. Det är viktigt att markera allvaret i denna kränkning. Riksdagen har av den anledningen tidigare tillkännagett för regeringen som sin mening att en ny brottsrubricering, inbrottsstöld, bör införas. Regeringen har dock inte presenterat något förslag med anledning av tillkännagivandet i propositionen, trots att det har gått mer än två år sedan tillkännagivandet.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelserna om stöld och grov stöld finns i 8 kap. brottsbalken. Enligt 8 kap. 1 § brottsbalken ska den som olovligen tar något som tillhör någon annan med uppsåt att tillägna sig det dömas, om tillgreppet innebär skada, för stöld till fängelse i högst två år. Om brottet är att anse som grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år (4 §). Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om tillgreppet skett efter intrång i bostad, om det avsett sak som någon bar på sig, om gärningsmannen varit försedd med vapen, sprängämne eller annat dylikt hjälpmedel eller om gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

Propositionen

I den nu aktuella propositionen föreslås att det vid bedömningen av om ett stöldbrott är grovt särskilt ska beaktas om tillgreppet har skett efter intrång i bostad *eller annat liknande boende*, om det avsett sak som någon bar på sig *eller hade i sin omedelbara närhet*, om gärningsmannen varit försedd med vapen, sprängämne eller annat dylikt hjälpmedel eller om gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada. Någon ändring av straffskalan för det grova brottet har inte föreslagits.

Regeringen anför i propositionen att det redan finns uttryckliga förutsättningar att beakta den integritetskränkning som består i att en stöld begåtts efter intrång i en bostad vid bedömningen av om brottet ska bedömas som grovt (s. 67). För att beakta även integritetskränkningen i stölder i utrymmen av mer tillfällig natur har regeringen dock föreslagit att kvalifikationsgrunden ”annat liknande boende” tillförs straffbestämmelsen.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade motioner om bostadsinbrott i betänkandena 2014/15:JuU1 (s. 44) och 2014/15:JuU14 (s. 40 f.), vilka båda ledde till tillkännagivanden. Utskottet anförde i det förstnämnda betänkandet att det finns ett behov av att prioritera arbetet mot bostadsinbrott, inte minst mot bakgrund av den integritetskränkning som dessa brott innebär. Straffskalan bör skärpas, vilket skulle leda till att fler personer än vad som är fallet i dag skulle dömas till fängelsestraff för inbrott. Utskottet föreslog ett tillkännagivande till regeringen om att arbetet mot bostadsinbrott skulle prioriteras. Även i det senare betänkandet uttalade sig utskottet om straffvärdet av bostadsinbrott. Utskottet ansåg att bostadsinbrott i dag leder till orimligt låga straff jämfört med annan brottslighet. Straffen beaktar inte i tillräcklig grad den kränkning av brottsoffren som intrång i bostäder innebär. Bakom många inbrott ligger dessutom organiserade ligor. Straffet för att bryta sig in i någons hem måste, enligt utskottet, bli mer kännbart. Utskottet ansåg därför att ett nytt brott – inbrottsstöld – borde införas med minimistraffet fängelse i ett år. Utskottet föreslog att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande i enlighet med vad utskottet hade anförut. Riksdagen följde i båda fallen utskottets förslag (rskr. 2014/15:77 och rskr. 2014/15:138).

Det kan nämnas att regeringen i skrivelse 2016/17:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2016 anförut att frågan om införande av ett nytt brott – inbrottsstöld – bereds inom Regeringskansliet och att regeringen avser att skaffa ytterligare beredningsunderlag i denna fråga. Utskottet har i ett yttrande till konstitutionsutskottet funnit anledning att rikta kritik mot regeringen för hanteringen av frågan (yttr. 2016/17:JuU8y s. 15).

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har vid två tillfällen tillkännagett för regeringen som sin mening att straffet för bostadsinbrott bör skärpas och att rubriceringen inbrottsstöld ska införas, med en högre straffskala än för stöld. Utskottet vidhåller den uppfattning som man gav uttryck för i de tidigare betänkandena. Det har nu gått två år sedan tillkännagivandena gjordes. De har inte behandlats i den aktuella propositionen. Efter vad som är känt har regeringen ännu inte vidtagit några beredningsåtgärder i frågan. Utskottet, som ställer sig kritiskt till detta, anser att det därför finns anledning att på nytt, nu med ett inskränkt i form av en tidsgräns, föreslå ett tillkännagivande till regeringen om att en ny brottsrubricering, inbrottsstöld, med ett minimistraff om fängelse i ett år, ska införas i brottsbalken. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett sådant förslag senast den 1 april 2018. Därmed tillstyrker utskottet motion 2016/17:3697 (M, C, L, KD).

Skadegörelse i form av bilbrand

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande som rör rubriceringen av skadegörelse i form av bilbrand.

Motionen

I motion 2016/17:432 begär Boriana Åberg (M) ett tillkännagivande om att skadegörelsebrottet bilbrand alltid bör rubriceras som grov skadegörelse, oavsett bilens värde. Enligt motionären har bilbränder blivit ett vanligt återkommande brott, bl.a. därför att risken för att bli dömd är minimal och straffvärdet är lågt. Brottet rubriceras som skadegörelse, förutom i de fall då det handlar om en bil med betydande ekonomiskt värde. Värdet borde inte ha någon betydelse vid rubriceringen, eftersom gärningsmannens motiv är att förstöra andras egendom. En bilbrand bör alltid bedömas som grov skadegörelse.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 12 kap. 1 § brottsbalken följer att den som förstör eller skadar egendom till men för annans rätt till denna döms för skadegörelse till böter eller fängelse i högst ett år. I 3 § finns bestämmelser om grovt brott. De omständigheter som enligt nuvarande reglering särskilt ska beaktas vid bedömningen av om en skadegörelse är grov är om det av gärningen uppstått synnerlig fara för någons liv eller hälsa eller om skadan drabbat en sak av stor kulturell eller ekonomisk

betydelse eller om skadan av annat skäl är synnerligen kännbar. Straffet för grov skadegörelse är fängelse i högst fyra år.

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att integritetskränkande inslag vid gärningen ska få större genomslag när det bedöms om en skadegörelse utgör grovt brott. Till övriga kvalifikationsgrunder har det därför lagts till bl.a. en ny grund som innebär att det särskilt ska beaktas om gärningen varit av särskilt hänsynslös art. Av detta följer, enligt regeringen, att även ett handlande som orsakat skada av mindre omfattning, eller lägre värde, kan vara att bedöma som grov skadegörelse om övriga omständigheter talar för det. Vidare föreslår regeringen en skärpning av straffskalorna för samtliga former av skadegörelse.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det är angeläget att komma till rätta med de problem för samhället och enskilda som bilbränder orsakar. Utskottet noterar att regeringens lagförslag inskräper allvaret i skadegörelsebrottet genom både en justering av kvalifikationsgrunderna för det grova brottet och en höjning av straffskalan. Det finns genom förslaget större utrymme att beakta andra omständigheter än den skadade bilens värde vid bedömningen av om en bilbrand utgör ett grovt skadegörelsebrott. Motion 2016/17:432 (M) får därför anses vara i huvudsak tillgodosedd, och utskottet avstyrker denna.

Annan påföljd än böter när det finns risk för att den dömde inte kommer att betala sådana

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att avskaffa böter som påföljd i vissa fall.

Motionen

I motion 2016/17:750 begär Borian Åberg (M) ett tillkännagivande om att avskaffa böter som straffpåföljd för stöldbrott och att det ska dömas till en annan påföljd när det finns en uppenbar risk för att böter inte kommer att betalas. Motionären anför att medlemmar i utländska stödligor ofta döms till böter med anledning av stöldbrott, trots att många dömda varken kan eller vill betala dessa. Riskerna är stora att en sådan person efter gripande och förhör släpps, eftersom det förväntade straffet inte är frihetsberövande, och att personen sedan lämnar landet för att undvika att betala eventuella böter.

Bakgrund

Straffet för stöld som är att anse som ringa är böter eller fängelse i högst sex månader (8 kap. 2 § brottsbalken). Regeringen föreslår i propositionen inte någon ändring av straffskalan. Enligt 29 kap. 1 § brottsbalken ska straff med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. Vissa regler om val av påföljd finns i 30 kap. brottsbalken.

I 25 kap. brottsbalken finns bestämmelser om böter. Av 8 § framgår att det finns regler om uppbörd och indrivning av böter i bötesverkställighetslagen (1979:189). Enligt paragrafens andra stycke får böter som inte betalas förvandlas till fängelse i lägst 14 dagar och högst tre månader. I bötesverkställighetslagen finns en regel som innebär att böter som inte har kunnat drivas in på talan av åklagare ska förvandlas till fängelse, om det är uppenbart att den bötfällde av tredska har underlåtit att betala böterna eller om förvandling annars av särskilda skäl är motiverad från allmän synpunkt. Är den bötfällde, när förvandling ska ske, skyldig att betala även andra böter ska också dessa böter förvandlas (15 §). Ett syfte bakom reglerna om förvandling av böter till fängelse är att undvika att en bötesimmun grupp uppkommer.

Påföljdsutredningen (SOU 2012:34) har övervägt huruvida förutsättningarna för bötesomvandling bör öka och hur en sådan ökning i så fall kan åstadkommas. Utredningen föreslår att kravet på att det ska vara uppenbart att den bötfällde av tredska har underlåtit att betala böterna tas bort (band 3 s. 154).

Enligt 35 kap. 7 § brottsbalken faller böter bort efter fem år från det att domen fick laga kraft. Detta gäller dock inte om den dömda delgetts en ansökan om böternas förvandling. Ett mål om förvandling av böter får i tingsrätten avgöras i den bötfälldes frånvaro (17 § bötesverkställighetslagen).

Den person som på sannolika skäl är misstänkt för brott får häktas oberoende av brottets beskaffenhet om han eller hon är okänd och vägrar att uppge namn och hemvist eller om hans eller hennes uppgift om detta kan antas vara osann, eller om han eller hon saknar hemvist inom riket och det finns risk för att han eller hon genom att bege sig från riket undandrar sig lagföring eller straff (24 kap. 2 § rättegångsbalken).

Utskottets ställningstagande

Det finns i dag ingen regel som vid valet av påföljd uttryckligen tar sikte på den dömdes betalningsvilja eller betalningsförmåga. Utskottet finner att de grundläggande principerna bakom den nuvarande regleringen är väl avvägda. Som framgått finns det även en möjlighet att omvandla böter som inte har betalats till fängelse. Utskottet är mot denna bakgrund inte berett att föreslå något initiativ med anledning av motion 2016/17:750 (M), som avstyrks.

Ringa stöld i butik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden som rör lagföringen av ringa stöldbrott i butik.

Jämför reservation 3 (C).

Motionen

I motion 2016/17:1180 yrkande 3 begär Johan Hedin (C) ett tillkännagivande om att införa ett förenklat bötesförfarande för ringa stöldbrott i butik. Det bör enligt motionären utredas om butikspersonal själv ska kunna skriva ut en böteslapp när en gärningsman tas på bar gärning, under förutsättning att personens identitet kan fastställas och han eller hon godtar förfarandet. Om det råder några oklarheter om bevisläget, eller om den person som grips så önskar, ska polis tillkallas i vanlig ordning. Vidare föreslås det i yrkande 4 att böter för ringa stöld i butik ska tillfalla det drabbade företaget.

Bakgrund

Gällande rätt

Bestämmelser om förundersökning finns främst i 23 kap. rättegångsbalken och förundersökningskungörelsen (1947:948). Av 23 kap. 22 § rättegångsbalken framgår att en formell förundersökning inte behöver genomföras, om det ändå finns tillräckliga skäl för åtal och det gäller ett brott som inte kan antas leda till någon annan påföljd än böter. Bestämmelsen tar i första hand sikte på situationer där brott kan utredas direkt på platsen. De praktiska konsekvenserna av att man avstår från en förundersökning är främst att det inte behövs något protokoll, att den misstänkte inte behöver delges misstanke och att han eller hon inte heller behöver få del av utredningen.

Bötesstraff döms ut av domstol, eller i de fall den misstänkte godtar det, genom ett strafföreläggande eller ett föreläggande om ordningsbot enligt bestämmelser i 48 kap. brottsbalken. Ett strafföreläggande utfärdas av en åklagare. Ett föreläggande av ordningsbot utfärdas av en polisman, en åklagare, en tulltjänsteman eller en kustbevakningstjänsteman (48 kap. 1 och 20 §§ rättegångsbalken).

Bötesstraff verkställs enligt 1 § bötesverkställighetslagen genom uppbörd eller indrivning. Uppbörd sker genom att den bötfällda frivilligt betalar böterna till den myndighet som regeringen bestämmer (4 §). Polismyndigheten är central uppbördsmyndighet, 3 § bötesverkställighetsförordningen (1979:197).

Böter tillfaller enligt 25 kap. 7 § brottsbalken staten. En målsägande kan inom ramen för en brottmålsprocess kompenseras för ekonomisk skada genom skadestånd enligt bestämmelser i bl.a. 22 kap. rättegångsbalken.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade nyligen frågor om snabbare lagföring i betänkande 2016/17:JuU17 (s. 28 f.). Utskottet noterade då bl.a. följande i samband med ett motionsyrkande om att återinföra den s.k. snattofonen. Med snattofonen avses en telefonlinje direkt till polisen. Polisen kan på så sätt hålla förhör med den misstänkte via telefon och behöver inte åka till platsen.

Metoden har kritiserats av Justitieombudsmannen (JO 2001/01 s. 137 f.), som menade att ett ingripande av en butikskontrollant mot en person som misstänks för snatteri är att betrakta som ett envarsgripande enligt bestämmelsen i 24 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken. Den som har blivit föremål för ett envarsgripande ska enligt den bestämmelsen skyndsamt överlämnas till en polisman. Ett sådant överlämnande kunde enligt JO inte ske genom ett telefonsamtal.

Dåvarande Rikspolisstyrelsen har meddelat föreskrifter och allmänna råd om en förenklad handläggningsrutin avseende snatteribrott (RPSFS 2005:10) som syftar till att få till stånd en rättssäker och enkel handläggning av butikssnatterier. Systemet ska fungera så att t.ex. en butikskontrollant som ertappat en snattare ringer till en särskilt utsedd polis och redogör för sina iakttagelser av händelsen och, i förekommande fall, den identitetskontroll som har gjorts. Hos polisen görs en noggrann kontroll av den misstänktes identitet genom kontrollfrågor och slagningar i olika register. Om den misstänkte samtycker till att brottsutredningen färdigställs per telefon, antecknas butikskontrollantens redogörelse för hans eller hennes iakttagelser och hålls ett telefonförhör med den misstänkte. Utredningen kan på detta sätt slutföras i ett sammanhang och omedelbart överlämnas till åklagaren.

Den 27 januari 2017 beslutade chefen för Nationella operativa avdelningen inom Polismyndigheten att ett pilotprojekt ska genomföras i region Väst om distansutredningar av personer som är misstänkta för snatteri. Pilotprojektet ska enligt beslutet inledas senast den 31 mars 2017 och bedrivas längst till den 31 december 2017.

Utskottet ansåg i det nämnda betänkandet att det är angeläget att butiksstölder och andra mängdbrott kan utredas och lagföras på ett effektivt sätt. Mot bakgrund av bl.a. pilotprojektet om distansutredningar av personer som är misstänkta för snatteri fann utskottet dock att det inte fanns skäl till något tillkännagivande till regeringen i frågan om att återinföra snattofonen.

Utskottets ställningstagande

Brottsbekämpningen i Sverige är i första hand en uppgift för polis och åklagare. Det finns vid andra myndigheter vissa personalkategorier som inom sina speciella områden har ansetts ha en sådan kompetens att de har getts befogenheter inom den brottsbekämpande verksamheten. Detta gäller t.ex. tulltjänstemän och tjänstemän vid Kustbevakningen. Böter tillfaller i dag undantagslöst staten. En målsägande, t.ex. en butik, kan i brottmålsprocessen ersättas för sin ekonomiska skada på grund av ett stöldbrott genom skadestånd.

Utskottet delar motionärens uppfattning att stölder i butiker är ett stort samhällsproblem. Utskottet är emellertid inte berett att föreslå någon ändring av den grundläggande ordning som redovisats ovan. Motion 2016/17:1180 (C) yrkandena 3 och 4 avstyrks därför.

Upprepade stölder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om vikten av att se upprepade stölder i ett sammanhang och om att påföljderna i större utsträckning än i dag ska stå i proportion till den samlade brottsligheten och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande gällande rubricering av inbrott som bedöms vara en del av organiserad brottslighet.

Jämför reservation 4 (S, MP, V).

Motionerna

I motion 2016/17:3230 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 5 påtalas vikten av att se upprepade stöldbrott i ett sammanhang. Upprepade stölder drabbar både privatpersoner och företagare i hela landet. Det är enligt motionärerna nödvändigt att se med större allvar på dessa stölder. I dag krävs det i princip att värdet av det tillgripna uppgår till minst 1 000 kronor vid varje enskilt tillfälle för att det ska anses vara stöld, och inte ett ringa tillgreppsbrott. Motionärerna menar att den typen av upprepade stölder bör ses i ett sammanhang och oavsett det tillgripnas värde betraktas som stölder av normalgraden för att markera med vilket allvar den typen av brottslighet ska ses. Påföljderna bör i större utsträckning än i dag stå i proportion till den samlade brottsligheten.

I motion 2016/17:2271 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M) anförs att inbrott som är en del av organiserad brottslighet bör få en högre brottsrubricering än stöld. Det framförs i motionen att många inbrott inte är enskilda händelser utan planlagda och genomförda på ett organiserat sätt, ofta med internationella inslag. Det är enligt motionärerna rimligt att inbrott som är en del av en planerad och organiserad brottslighet får en högre brottsrubricering än stöld.

Bakgrund

Gällande rätt

Enligt 8 kap. 1 § brottsbalken ska den som olovligen tar något som tillhör någon annan med uppsåt att tillägna sig det dömas, om tillgreppet innebär skada, för stöld till fängelse i högst två år. Av 2 § följer att om brott som avses

i 1 § med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet är att anse som ringa, ska för snatteri dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Av 29 kap. 1 § brottsbalken följer att straff, med beaktande av intresset av en enhetlig rättstillämpning, ska bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde. I 29 kap. 4 § brottsbalken regleras betydelsen av återfall vid straffmätningen. Det framgår av bestämmelsen att rätten vid straffmätningen utöver brottets straffvärde ska ta hänsyn till om den tilltalade tidigare har gjort sig skyldig till brott, om inte förhållandet beaktas genom påföljdsvalet eller i tillräcklig utsträckning genom förverkande av villkorligt medgiven frihet. Vid denna bedömning ska särskilt beaktas t.ex. vilken omfattning den tidigare brottsligheten har haft, vilken tid som förflutit mellan brotten och om den tidigare och den nya brottsligheten är likartade.

Egendomsskyddsutredningen

Vid bedömningen av om ett brott är att anse som ringa ska samtliga omständigheter vid brottet beaktas. Har ett brott begåtts på ett systematiskt sätt eller föregåtts av planering kan det enligt Egendomsskyddsutredningen knappast anses som ringa (SOU 2013:85 s. 135 f.).

Propositionen

I den nu aktuella propositionen anför regeringen att när det gäller vilka omständigheter som är av särskild betydelse för frågan om huruvida ett brott ska hänföras till en högre svårhetsgrad bör det inte införas någon ny omständighet som tar sikte på systematisk brottslighet. Det konstateras att detta redan i dag kan beaktas inom ramen för sådana kvalifikationsgrunder som går ut på att gärningen varit av särskilt farlig art. Denna grund anges t.ex. i bestämmelsen om grov stöld.

Att mer generellt införa en brottsintern grund som tar fasta på systematik vid brotten skulle inte lösa de problem som förknippas med att vissa förmögenhetsbrott utövas systematiskt. Det finns däremot en uppenbar risk för en felaktig tolkning som innebär att samtliga brott i ett systematiskt förfarande kan betraktas som grova brott eller att förekomsten av systematiska inslag i alltför stor utsträckning leder till att varje enskilt brott bedöms som grovt. En sådan utveckling är enligt regeringen inte önskvärd.

Tidigare utskottsbehandling m.m.

Utskottet behandlade frågor om stöld och snatteri senast i betänkande 2015/16:JuU18 (s. 47 f.). Utskottet menade att systematiska stölder som drabbar företagare och boende på landsbygden skapar oro och frustration och borde tas på större allvar. Utskottet ansåg därför att den s.k. straffrabatten borde ses över och att en ny brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder borde införas. Utskottet föreslog att riksdagen skulle tillkännage detta

för regeringen. När det gäller gränsdragningen mellan snatteri och stöld vidhöll utskottet då sin tidigare uppfattning att det är en fråga för domstolarna att avgöra vilket lagrum som är tillämpligt och hur påföljden ska bestämmas i enskilda fall. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2015/16:196).

Våren 2015 föreslog utskottet ett tillkännagivande om straffvärdesbestämning vid flerfaldig brottslighet (bet. 2014/15:JuU14 s. 62 f.). Utskottet kritiserade där den s.k. straffrabatten och ansåg att regelverket måste skärpas och ge uttryck för en strängare syn på flerfaldig brottslighet än vad som är fallet i dag. Riksdagen följde utskottet (rskr. 2014/15:138). Utskottet behandlade även frågor om straffmätning m.m. i betänkande 2016/17:JuU16 (s. 41 f.). Utskottet fann då, bl.a. med hänvisning till prop. 2015/16:151, att det inte fanns anledning för riksdagen att ta några ytterligare initiativ när det gäller straffet för flerfaldig brottslighet.

Det kan nämnas att regeringen i skrivelse 2016/17:75 har anfört att man, utöver den nu aktuella propositionen, bereder tillkännagivandet om systematiska stölder vidare inom Regeringskansliet, och att man avser att skaffa ytterligare beredningsunderlag. Utskottet har i ett yttrande till konstitutionsutskottet anfört att inga kända beredningsåtgärder har vidtagits för att tillgodose tillkännagivandet och att det därför finns anledning att rikta kritik mot regeringen (yttr. 2016/17:JuU8y s. 15).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har flera gånger tidigare markerat med vilket allvar det ser på den s.k. mängdbrottsligheten. Även om varje brott i sig inte anses tillhöra något av de allvarligare brotten medför de men, oro och otrygghet för dem som drabbas och stora kostnader för samhället. Brotten drabbar både privatpersoner och företagare. De senare drabbas inte sällan upprepade gånger. Bara en bråkdel av gärningsmännen lagförs. Detta gäller inte minst stöldbrotten. De personer som begår upprepade stölder av ringa slag döms oftast till böter. Det är enligt utskottet nödvändigt att se med större allvar på denna brottslighet. Det är därför viktigt att regeringen vidtar åtgärder som leder till att man vid bedömningen av straffvärdet för ett upprepat antal stölder av ringa slag ser dessa i sitt sammanhang, så att påföljden därmed kan stå i bättre proportion till den samlade brottsligheten. Utskottet föreslår därför att riksdagen tillkännager detta som sin mening för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2016/17:3230 (M) yrkande 5.

När det gäller motion 2016/17:2271 (M) konstaterar utskottet att den typ av organiserad brottslighet som motionärerna tar upp dels omfattas av den ovannämnda kvalifikationsgrunden för grov stöld att gärningen varit av särskilt farlig art, dels berörs av det tidigare gjorda tillkännagivandet om systematiska stölder. Utskottet finner mot denna bakgrund inte anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar. Motionen avstyrks.

Reservationer

1. Olovligt förfogande, punkt 1 (SD)

av Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 10 kap. 4 § regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken med den ändringen att orden "fängelse i högst ett år" i första stycket ska bytas ut mot "fängelse i högst två år".

Därmed bifaller riksdagen motion 2016/17:3700 av Adam Marttinen (SD) och bifaller delvis proposition 2016/17:131 punkt 1 i denna del.

Ställningstagande

Inom flera områden i Sverige i dag ligger nivåerna på straffen klart under vad som kan motiveras utifrån brottens allvar. Det är positivt att straffskalorna skärps för flertalet förmögenhetsbrott i regeringens förslag. Regeringen har dock inte på ett tillfredsställande sätt motiverat varför ett överlappningsproblem skulle medföra att straffmaximum för normalgraden av olovligt förfogande ska halveras från fängelse i två år till fängelse i ett år. Jag är därför kritisk till den delen av förslaget.

2. Inbrottsstöld, punkt 4 (S, MP, V)

av Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Petter Löberg (S), Lawen Redar (S), Jens Holm (V), Agneta Gille (S) och Gustaf Lantz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion 2016/17:3697 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD).

Ställningstagande

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att straffet för bostadsinbrott bör skärpas och att rubriceringen inbrottsstöld bör införas, med

en högre straffskala än för stöld (bet. 2014/15:JuU1, rskr. 2014/15:77, se även bet. 2014/15:JuU14, rskr. 2014/15:138). Tillkännagivandena har visserligen inte behandlats i propositionen. Regeringen uppger emellertid att den avser att hämta in beredningsunderlag och därefter återkomma till riksdagen i frågan. Det finns inte anledning att föregripa detta. Vi anser därför inte att det finns skäl för riksdagen att på nytt göra något tillkännagivande i denna fråga.

3. Ringa stöld i butik, punkt 7 (C)

av Johan Hedin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1180 av Johan Hedin (C) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Småföretagare och deras personal utsätts i en oacceptabel utsträckning för stölder, hot och obehag. Det behövs åtgärder och ett samlat grepp för att göra livet för företagare tryggare.

I vissa andra länder, t.ex. Nederländerna, finns ett system med ett förenklat förfarande för att besluta om böter för den som begår en mindre stöld i butik. Regeringen bör utreda hur ett liknande system kan införas i Sverige. Det bör därvid utredas om butikspersonalen själv ska kunna skriva ut en böteslapp när gärningsmannen tas på bar gärning och kan identifieras. Om det råder några oklarheter om bevisläget, ska polis kallas till platsen. Detta bör kunna ske utan att grundläggande rättssäkerhetsprinciper åsidosätts. En viktig del i detta är att bötesbeloppet, som bör vara schablonmässigt, tillfaller det utsatta företaget. Det skulle ge ett, om än litet, ekonomiskt incitament att beivra dessa stöldbrott.

4. Upprepade stölder, punkt 8 (S, MP, V)

av Annika Hirvonen Falk (MP), Helene Petersson i Stockaryd (S), Elin Lundgren (S), Petter Löberg (S), Lawen Redar (S), Jens Holm (V), Agneta Gille (S) och Gustaf Lantz (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2271 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M) och

2016/17:3230 av Beatrice Ask m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi delar den uppfattning som motionärerna ger uttryck för i motion 2016/17:3230 (M) yrkande 5 om att det är nödvändigt att se med stort allvar på upprepade stölder, vilka medför olägenheter och lidande för både privatpersoner och företagare. Riksdagen har tidigare gjort ett tillkännagivande som rör systematiska stölder (bet. 2015/16:JuU18, rskr. 2015/16:196). Tillkännagivandet har inte behandlats i propositionen. Regeringen uppger emellertid att den avser att hämta in beredningsunderlag och återkomma till riksdagen.

Utskottet har tidigare under denna mandatperiod uttalat att gränsdragningen mellan snatteri och stöld är en fråga för domstolarna och att det är upp till dessa att avgöra vilket lagrum som är tillämpligt och hur påföljden ska bedömas i enskilda fall. Det noterades då att det inte bara är det tillgripnas värde utan även övriga omständigheter som ska beaktas (2015/16:JuU18 s. 49). Vi vidhåller denna uppfattning.

Mot denna bakgrund anser vi att det inte finns anledning för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande som motionärerna efterfrågar.

När det gäller motion 2016/17:2271 (M) har vi ingen annan uppfattning än majoriteten.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:131 Grovt fordringsbedrägeri och andra förmögenhetsbrott:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i terrängkörningslagen (1975:1313).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m.

Följdmotionerna

2016/17:3697 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen före den 1 april 2018 ska återkomma till riksdagen med förslag som innebär att inbrottsstöld, med ett minimistraff om fängelse i ett år, införs som en ny brottsrubricering i brottsbalken, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3700 av Adam Marttinen (SD):

Riksdagen antar 10 kap. 4 § regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken med den ändringen att orden ”fängelse i högst ett år” i första stycket ska bytas ut mot ”fängelse i högst två år”.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:432 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ändring av brottsrubriceringen vid bilbrand och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:750 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa böter som straffpåföljd för snatteri och stöld och döma till en annan påföljd om det finns en uppenbar risk att böter ej kommer att betalas och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1180 av Johan Hedin (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett förenklat bötesförfarande för ringa stöld i butiker och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att böter för ringa stöld i butiker ska tillfalla det drabbade företaget och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2271 av Thomas Finnborg och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av möjligheten att rubricera inbrott som bedöms vara en del av organiserad brottslighet med en högre brottsrubricering än stöld och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2371 av Mikael Eskilandersson och Roger Hedlund (båda SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och skärpa lagarna kring oriktiga fakturor och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3230 av Beatrice Ask m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ersätta brottsrubriceringen snatteri med brottsrubriceringen ringa stöld och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att se upprepade snatterier eller stölder i ett sammanhang och att påföljderna i större utsträckning ska stå i proportion till den samlade brottsligheten och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3236 av Beatrice Ask m.fl. (M, C, L, KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa brottet ringa stöld och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3255 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ringa stöld och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3469 av Roger Haddad m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra brottsrubriceringen snatteri till ringa stöld och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken¹
dels att 8 kap. 10 a § ska upphöra att gälla,
dels att 9 kap. 3 a § ska betecknas 9 kap. 3 b §,
dels att 4 kap. 4 b §, 8 kap. 2, 4, 7–12 §§, 9 kap. 2, 3, 4–6, 9, 11 och
 12 §§, 10 kap. 2–5, 7 och 10 §§, 12 kap. 1–4 och 6 §§ och 30 kap. 8 §
 ska ha följande lydelse,
dels att det i balken ska införas två nya paragrafer, 9 kap. 3 a § och
 12 kap. 2 a §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***4 kap.**4 b §²

Den som förföljer en person genom brottsliga gärningar som utgör
 1. misshandel enligt 3 kap. 5 § eller försök till sådant brott som inte är
 ringa,

2. olaga tvång enligt 4 kap. 4 § första stycket,
3. olaga hot enligt 4 kap. 5 § första stycket,
4. hemfridsbrott eller olaga intrång enligt 4 kap. 6 §,
5. kränkande fotografering enligt 4 kap. 6 a §,
6. olovlig identitetsanvändning enligt 4 kap. 6 b §,
7. ofredande enligt 4 kap. 7 §,

8. sexuellt ofredande enligt 6 kap. 10 §,

9. skadegörelse enligt 12 kap. 1 § eller försök till sådant brott,

10. *åverkan* enligt 12 kap. 2 § 10. *ringa skadegörelse* enligt
 första stycket, eller 12 kap. 2 §, eller

11. överträdelse av kontaktförbud enligt 24 § lagen (1988:688) om kon-
 taktförbud

döms, om var och en av gärningarna har utgjort led i en upprepad kränk-
 ning av personens integritet, för *olaga förföljelse* till fängelse i högst fyra
 år.

8 kap.

2 §

Är brott som i 1 § sägs med hän-
 syn till det tillgripnas värde och
 övriga omständigheter vid brottet
 att anse som ringa, *skall* för *snat-*

Är brott som *avses* i 1 § med hän-
 syn till det tillgripnas värde och
 övriga omständigheter vid brottet
 att anse som ringa, *döms* för *ringa*

¹ Senaste lydelse av
 8 kap. 10 a § 2008:264
 9 kap. 3 a § 2009:1283.

² Senaste lydelse 2016:485.

teri dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

stöld till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §³

Är brott som i 1 § sågs att anse som grovt, skall för grov stöld dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om tillgreppet skett efter intrång i bostad, om det avsett sak som någon bar på sig, om gärningsmannen varit försedd med vapen, sprängämne eller annat dylikt hjälpmedel eller om gärningen eljest varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

Är brott som avses i 1 § att anse som grovt, döms för grov stöld till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om tillgreppet har skett efter intrång i bostad eller annat liknande boende, om det avsett sak som någon bar på sig eller hade i sin omedelbara närhet, om gärningsmannen varit försedd med vapen, sprängämne eller annat dylikt hjälpmedel eller om gärningen annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

7 §

Tager och brukar någon olovligen motorfordon eller annat motordrivet fortkaffningsmedel, som tillhör annan, dömes, om gärningen ej är belagd med straff enligt vad förut i detta kapitel är sagt, för tillgrepp av fortkaffningsmedel till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, dömes till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Den som olovligen tar och brukar ett motorfordon eller annat motordrivet fortkaffningsmedel som tillhör någon annan döms, om gärningen inte är belagd med straff enligt 1, 2 eller 4–6 §§, för tillgrepp av fortkaffningsmedel till fängelse i högst två år. Om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms för grovt tillgrepp av fortkaffningsmedel till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har innefattat våld eller hot om brottslig gärning eller annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

8 §

Den som, i annat fall än särskilt i detta kapitel omförmäles, olovli-

Den som, i annat fall än som anges i detta kapitel, olovligen tar

³ Senaste lydelse 1988:2.

gen tager och brukar eller *eljest* tillgriper något, dömes för egenmäktigt förfarande till böter eller fängelse i högst *sex månader*. Detsamma skall gälla om någon utan tillgrepp, genom att *anbringa* eller bryta lås eller *annorledes*, olovligen rubbar annans besittning eller ock med våld eller hot om våld hindrar annan i utövning av rätt att *kvarhålla* eller *taga* något.

Är brottet grovt, dömes till fängelse i högst *två* år.

och brukar eller *på annat sätt* tillgriper något, döms för egenmäktigt förfarande till böter eller fängelse i högst *ett* år. Detsamma gäller om någon utan tillgrepp, genom att *fästa* eller bryta lås eller *på annat sätt*, olovligen rubbar någon annans besittning och därigenom *vållar skada* eller *olägenhet*. För egenmäktigt förfarande döms också den som med våld eller hot om våld hindrar någon annan att *utöva sin rätt* att *hålla kvar* eller *ta* något.

Är brottet grovt, döms för grovt egenmäktigt förfarande till fängelse i *lägst sex månader* och högst *fyra* år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har innefattat våld eller hot om brottslig gärning eller annars varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

9 §

Rubbar man olovligen annans besittning för att själv taga sig rätt, dömes för självtäkt till böter eller fängelse i högst *sex månader*.

Den som vidtar någon sådan åtgärd som avses i 8 § för att själv ta sig rätt döms för självtäkt till böter eller fängelse i högst *sex månader*.

10 §⁴

Avleder någon olovligen elektrisk kraft, döms för olovlig kraftavledning till böter eller fängelse i högst *ett* år.

Den som olovligen avleder elektrisk kraft döms för olovlig energiavledning till böter eller fängelse i högst *ett* år. Detsamma gäller den som olovligen avleder värmeenergi ur ett rörledningssystem för uppvärmning eller värmeenergi till ett rörledningssystem för kylning.

Är brottet grovt, döms till fängelse, *lägst sex månader* och högst *fyra* år.

Är brottet grovt, döms för grovt olovlig energiavledning till fängelse i *lägst sex månader* och högst *fyra* år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har varit av särskilt farlig art, avsett betydande

⁴ Senaste lydelse 1993:207.

*värde eller inneburit synnerligen
kännbar skada.*

11 §

Tager någon i skog eller mark olovligen sådant som avses i 12 kap. 2 § andra stycket och är ej brottet enligt vad där sägs att anse som åverkan, skall vad i detta kapitel är stadgat angående tillgrepp äga tillämpning.

Gör någon intrång i annans besittning av fastighet, såsom genom att olovligen anbringa eller bryta stängsel, bygga, gräva, plöja, upp- taga väg eller låta kreatur beta, eller skiljer någon obehörigen annan från besittning av fastighet eller del därav, skall vad i 8 och 9 §§ sägs om egenmäktigt förfarande eller självtäkt äga tillämpning.

Tar någon i skog eller mark olovligen sådant som avses i 12 kap. 2 a § och är brottet inte att anse som åverkan enligt den bestämmelsen, ska vad som är föreskrivet i detta kapitel om tillgrepp tillämpas.

12 §⁵

För försök eller förberedelse till stöld, grov stöld, rån, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel, olovlig kraftavledning eller olovlig avledning av värmeenergi döms det till ansvar enligt 23 kap. Detsamma gäller för stämpling till grov stöld och stämpling till eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra rån eller grovt rån. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel eller olovlig avledning av värmeenergi, om brottet fullbordats, ha varit att anse som ringa, ska gärningen dock inte medföra ansvar.

För försök eller förberedelse till stöld, grov stöld, rån, grovt rån, tillgrepp av fortskaffningsmedel, grovt tillgrepp av fortskaffningsmedel, olovlig energiavledning eller grov olovlig energiavledning döms det till ansvar enligt 23 kap. Detsamma gäller för stämpling till grov stöld och stämpling till eller underlåtenhet att avslöja eller förhindra rån eller grovt rån. Skulle tillgrepp av fortskaffningsmedel, om brottet fullbordats, ha varit att anse som ringa, ska gärningen dock inte medföra ansvar.

9 kap.

2 §⁶

Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till skadans omfattning och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för bedrägligt beteende dömas till böter eller

Är brott som avses i 1 § med hänsyn till skadans omfattning och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms för ringa bedrägeri till böter eller fängelse i

⁵ Senaste lydelse 2016:508.

⁶ Senaste lydelse 1976:1139.

fängelse i högst sex månader.

Begagnar sig någon av husrum, förtäring, transport, tillträde till föreställning eller annat dylikt, som tillhandahålles under förutsättning av kontant betalning, och gör han ej rätt för sig, dömes, vare sig han vilseleder någon eller ej, för bedrägligt beteende. Detta gäller dock icke, om gärningen avser värde, som ej är ringa, och om den i övrigt är sådan som sägs i 1 §.

högst sex månader.

För ringa bedrägeri döms också den som utan att göra rätt för sig tillgodogör sig husrum, förtäring, transport, tillträde till föreställning eller annat sådant som tillhandahålls under förutsättning av kontant betalning, oavsett om han eller hon vilseleder någon eller inte. Det gäller dock inte om gärningen avser värde som inte är ringa och om den i övrigt är sådan som avses i 1 §.

3 §⁷

Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för grovt bedrägeri dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid *bedömande huruvida* brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen missbrukat allmänt förtroende eller *begagnat falsk handling* eller vilseledande bokföring eller om gärningen *eljest* varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

Är brott som avses i 1 § att anse som grovt, döms för grovt bedrägeri till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid *bedömningen av om* brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen har missbrukat allmänt förtroende eller *använt urkund eller annat vars brukande är straffbart enligt 14 eller 15 kap.* eller vilseledande bokföring eller om gärningen *annars* varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

3 a §

Den som till en vidare krets riktar betalningsuppsmaningar i syfte att vilseleda till handling som innebär vinning för gärningsmannen och skada för mottagaren eller någon i vars ställe denne är döms, om förfarandet har avsett betydande värde, för grovt fordringsbedrägeri till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

⁷ Senaste lydelse 1976:1139.

Lydelse enligt prop. 2016/17:108

Föreslagen lydelse

4 §⁸

Den som genom olaga tvång för-
mår någon till handling eller un-
derlåtenhet som innebär vinning
för gärningsmannen och skada för
den tvingade eller någon i vars stäl-
le denne är, döms, om inte brottet
är att anse som rån eller grovt rån,
för utpressning till fängelse i högst
två år. Om brottet är ringa döms
för ringa utpressning till böter.

Den som genom olaga tvång för-
mår någon till handling eller un-
derlåtenhet som innebär vinning
för gärningsmannen och skada för
den tvingade eller någon i vars stäl-
le denne är döms, om inte brottet
är att anse som rån eller grovt rån,
för utpressning till fängelse i högst
två år. Om brottet är ringa, döms
för ringa utpressning till böter *el-
ler fängelse i högst sex månader.*

Om brottet är grovt döms för grov utpressning till fängelse i lägst ett år
och sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är
grovt ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har innefattat våld av allvarligt slag,
2. har innefattat hot som påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen,
sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital
eller som annars har varit av allvarligt slag, eller
3. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §⁹

Den som vid avtal eller någon an-
nan rättshandling *begagnar sig av*
någons trångmål, oförstånd, lätt-
sinne eller *beroende ställning* till
att bereda sig förmån, som står i
uppenbart missförhållande till *ve-
derlaget* eller för vilken *vederlag*
inte *skall utgå*, döms för ocker till
böter eller fängelse i högst två år.

Den som vid avtal eller någon an-
nan rättshandling *utnyttjar* någons
trångmål, oförstånd, lättsinne eller
beroendeställning till att bereda sig
förmån, som står i uppenbart miss-
förhållande till *motprestationen* el-
ler för vilken *motprestation* inte
ska lämnas, döms för ocker till bö-
ter eller fängelse i högst två år.

För ocker döms också den som vid kreditgivning i näringsverksamhet
eller i annan verksamhet, som bedrivs vanemässigt eller annars i större
omfattning, bereder sig ränta eller annan ekonomisk förmån, som står i
uppenbart missförhållande till motprestationen.

Är brottet grovt, döms till fäng-
else, lägst sex månader och högst
fyra år.

Är brottet grovt, döms för grovt
ocker till fängelse i lägst sex må-
nader och högst fyra år. *Vid be-
dömningen av om brottet är grovt
ska det särskilt beaktas om gär-
ningen har avsett betydande värde
eller varit av särskilt farlig eller
hänsynslös art.*

⁸ Senaste lydelse 2016:508.

⁹ Senaste lydelse 1986:123.

6 §¹⁰

Den som

1. på ett sätt som är ägnat att försvåra ett återställande tar befattning med något som är frånhänt annan genom brott,
2. bereder sig otillbörlig vinning av annans brottsliga förvärv, eller
3. genom krav, överlåtelse eller på annat liknande sätt hävdar genom brott tillkommen fordran

döms för *häleri* till fängelse i högst två år.

För häleri döms likaledes den som i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet, som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, på ett sätt som är ägnat att försvåra ett återställande förvärvar eller mottar något som skäligen kan antas vara frånhänt annan genom brott.

Är brott som *anges* i första eller andra stycket grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Är brott som *avses* i första eller andra stycket grovt, döms för *grovt häleri* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. *Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har avsett betydande värde eller varit av särskilt farlig art.*

9 §¹¹

Den som offentliggör eller *eljest* bland allmänheten sprider vilseledande uppgift för att påverka priset på vara, värdepapper eller annan egendom, döms för *svindleri* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Om någon, som medverkar vid bildande av aktiebolag eller annat företag eller på grund av sin ställning bör *äga* särskild kännedom om ett företag, uppsåtligen eller av grov oaktksamhet offentliggör eller *eljest* bland allmänheten eller företagets intressenter sprider vilseledande uppgift ägnad att påverka *bedömandet* av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada, *döms såsom i första stycket sägs*.

Är brott, som *i denna paragraf sägs*, grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Den som offentliggör eller *på annat sätt* bland allmänheten sprider vilseledande uppgift för att påverka priset på vara, värdepapper eller *någon* annan egendom döms för *svindleri* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader.

För svindleri döms det också om någon, som medverkar vid bildande av aktiebolag eller annat företag eller *som* på grund av sin ställning bör *ha* särskild kännedom om ett företag, uppsåtligen eller av grov oaktksamhet offentliggör eller *på annat sätt* bland allmänheten eller företagets intressenter sprider vilseledande uppgift *som är* ägnad att påverka *bedömningen* av företaget i ekonomiskt hänseende och därigenom medföra skada.

Är brott som *avses* i första eller andra stycket grovt, döms för *grovt svindleri* till fängelse i lägst sex

¹⁰ Senaste lydelse 1999:164.

¹¹ Senaste lydelse 1993:207.

månader och högst sex år. *Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har varit av större omfattning, kunnat medföra avsevärd skada eller annars varit av särskilt farlig art.*

11 §¹²

För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, utpressning, ringa utpressning, grov utpressning, ocker eller grovt häleri och för stämpling till grovt bedrägeri, grov utpressning eller grovt häleri döms det till ansvar enligt 23 kap. Bestämmelserna i 23 kap. 3 § ska dock inte gälla i fråga om försök till utpressning, ringa utpressning eller grov utpressning.

För försök eller förberedelse till bedrägeri, grovt bedrägeri, utpressning, ringa utpressning, grov utpressning, ocker, *grovt ocker* eller grovt häleri och för stämpling till grovt bedrägeri, grov utpressning eller grovt häleri döms det till ansvar enligt 23 kap. Bestämmelserna i 23 kap. 3 § ska dock inte gälla i fråga om försök till utpressning, ringa utpressning eller grov utpressning. *För förberedelse till grovt fordringsbedrägeri döms också till ansvar enligt 23 kap.*

Som för förberedelse till bedrägeri eller grovt bedrägeri döms den som för att bedra försäkringsgivare eller annars med bedrägligt uppsåt skadar sig eller någon annan till person eller egendom. Detsamma ska gälla, om någon med samma uppsåt försöker åstadkomma sådan skada. Har han eller hon innan skadan uppstått frivilligt avstått från att fullfölja gärningen, ska han eller hon inte dömas till ansvar.

Lydelse enligt prop. 2016/17:108

Föreslagen lydelse

12 §¹³

Det som föreskrivs i 8 kap. 13 § om inskränkning i åklagares åtalsrätt ska gälla även de brott som angetts i detta kapitel, dock inte grovt bedrägeri och grov utpressning.

Bedrägeri eller *bedrägligt beteende*, som består i att någon gjort avtalsstridigt uttag på eget kredit- eller tillgångskonto, och *bedrägligt beteende*, som avses i 2 § andra stycket, får åtalas av åklagare endast om åtal är *påkallat* från allmän synpunkt.

Bedrägeri eller *ringa bedrägeri* som består i att någon gjort avtalsstridigt uttag på eget kredit- eller tillgångskonto och *ringa bedrägeri* som avses i 2 § andra stycket får åtalas av åklagare endast om åtal är *motiverat* från allmän synpunkt.

¹² Senaste lydelse 2016:508.

¹³ Senaste lydelse 1994:1411.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

2 §

Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till det förskingrades värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för undandräkt dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brott som avses i 1 § med hänsyn till det förskingrades värde och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms för ringa förskingring till böter eller fängelse i högst sex månader.

3 §

Om brott som i 1 § sägs är att anse som grovt, skall för grov förskingring dömas till fängelse, lägst sex månader och högst sex år.

Vid *bedömande huruvida* brottet är grovt skall särskilt beaktas, om gärningsmannen missbrukat ansvarsfull ställning eller *begagnat falsk handling* eller vilseledande bokföring eller om gärningen *eljest* varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

Om brott som avses i 1 § är att anse som grovt, döms för grov förskingring till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid *bedömningen av om* brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningsmannen *har* missbrukat ansvarsfull ställning eller *använt urkund eller annat vars brukande är straffbart enligt 14 eller 15 kap.* eller vilseledande bokföring eller om gärningen *annars* varit av särskilt farlig art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

4 §

Den som, i annat fall än *föret* i detta kapitel *är sagt*, med egendom, som han har i besittning men *vartill* ägande- eller säkerhetsrätt är förbehållen eller tillförsäkrad eller *eljest* tillkommer annan, *vidtagger åtgärd* varigenom egendomen *frånhandes* den andre eller denne *annorledes* berövas sin rätt, döms för olovligt förfogande till böter eller fängelse i högst två år.

Den som i annat fall än *som anges i 1, 2 eller 3 § vidtar åtgärd* med egendom, som han *eller hon* har i besittning men *till vilken* ägande- eller säkerhetsrätt är förbehållen eller tillförsäkrad eller *annars* tillkommer *någon* annan, varigenom egendomen *frånhandes* den andre eller denne *på annat sätt* berövas sin rätt, döms för olovligt förfogande till böter eller fängelse i högst ett år.

Är brottet grovt, döms för grovt olovligt förfogande till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid *bedömningen av om* brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen *har* avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada eller varit av särskilt farlig eller hänsynslös art.

5 §¹⁴

Om någon, som på grund av förtroendeställning fått till uppgift att för någon annan sköta en ekonomisk angelägenhet eller självständigt hantera en kvalificerad teknisk uppgift eller övervaka skötseln av en sådan angelägenhet eller uppgift, missbrukar sin förtroendeställning och därigenom skadar huvudmannen, döms han eller hon för *trolöshet mot huvudman* till böter eller fängelse i högst två år. Vad som har sagts nu gäller inte om gärningen är belagd med straff enligt 1–3 §§.

Om brottet är grovt döms för *grov trolöshet mot huvudman* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om huvudmannen har tillfogats betydande eller synnerligen kännbar skada, om gärningsmannen har använt *falsk handling* eller vilseledande bokföring eller om gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Om brottet är grovt döms för *grov trolöshet mot huvudman* till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om huvudmannen har tillfogats betydande eller synnerligen kännbar skada, om gärningsmannen har använt *urkund eller annat vars brukande är straffbart enligt 14 eller 15 kap.* eller vilseledande bokföring eller om gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Om någon som har fått till uppgift att sköta en rättslig angelägenhet för någon annan missbrukar sin förtroendeställning till förfång för huvudmannen, döms han eller hon enligt första stycket, även om angelägenheten inte är av ekonomisk eller teknisk art.

7 §¹⁵

Om någon olovligen brukar någon annans sak och därigenom vållar skada eller olägenhet, döms han för *olovligt brukande* till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som vållar skada eller olägenhet genom att olovligen bruka någon annans sak döms för *olovligt brukande* till böter eller fängelse i högst ett år. Detsamma gäller den som vållar skada eller olägenhet genom att olovligen bruka en fastighet som han eller hon innehar men som någon annan har nyttjanderätt eller annan rätt till.

Detsamma skall gälla, om innehavaren av en fastighet brukar denna till men för annans rätt till den genom att olovligen bygga, gräva, plöja, ta upp väg, låta kreatur beta eller vidta någon annan dylik åtgärd.

¹⁴ Senaste lydelse 2016:508.

¹⁵ Senaste lydelse 1993:207.

Är brott enligt första stycket grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Är brottet grovt, döms för grovt olovligt brukande till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har varit av särskilt farlig eller hänsynslös art, avsett betydande värde eller inneburit synnerligen kännbar skada.

10 §¹⁶

Vad som föreskrivs i 8 kap. 13 § om inskränkning i åklagares åtalsrätt ska gälla även de brott som angetts i detta kapitel, dock inte grov förskingring och sådan trolöshet mot huvudman som är att anse som grov.

Undandräkt, olovligt förfogande eller olovligt brukande beträffande egendom som kommit i gärningsmannens besittning genom avtal om hyra av egendomen eller avtal enligt vilket äganderätten ska övergå först sedan betalning erlagts eller som gärningsmannen annars innehar på grund av kreditköp med förbehåll om återtaganderätt, får åtalas av åklagare endast om åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt.

Tagande av muta, givande av muta, handel med inflytande och vårdslös finansiering av mutbrott får åtalas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Att denna inskränkning i vissa fall inte gäller framgår dock av 20 kap. 5 §.

Det som föreskrivs i 8 kap. 13 § om inskränkning i åklagares åtalsrätt ska gälla även de brott som angetts i detta kapitel, dock inte grov förskingring och grov trolöshet mot huvudman.

Ringa förskingring, olovligt förfogande eller olovligt brukande beträffande lös egendom som kommit i gärningsmannens besittning genom avtal om hyra av egendomen eller avtal enligt vilket äganderätten ska övergå först sedan betalning skett eller som gärningsmannen annars innehar på grund av kreditköp med förbehåll om återtaganderätt, får åtalas av åklagare endast om åtal av särskilda skäl är motiverat från allmän synpunkt.

Tagande av muta, givande av muta, handel med inflytande och vårdslös finansiering av mutbrott får åtalas av åklagare endast om åtal är motiverat från allmän synpunkt. Att denna inskränkning i vissa fall inte gäller framgår dock av 20 kap. 5 §.

12 kap.

1 §¹⁷

Den som förstör eller skadar egendom, fast eller lös, till men för annans rätt därtill, döms för skade-

Den som förstör eller skadar egendom till men för någon annans rätt till den döms för skade-

¹⁶ Senaste lydelse 2012:301.

¹⁷ Senaste lydelse 2003:857.

degörelse till böter eller fängelse i högst ett år.

görelse till fängelse i högst två år.

2 §

Är brott som i 1 § sägs med hänsyn till skadans obetydlighet och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, skall för åverkan dömas till böter.

Är brott som avses i 1 § med hänsyn till skadans obetydlighet och övriga omständigheter vid brottet att anse som ringa, döms för ringa skadegörelse till böter eller fängelse i högst sex månader.

Den som i skog eller mark olovligen tager växande träd eller gräs eller, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda eller ock vindfälle, sten, grus, torv eller annat sådant, som ej är berett till bruk, dömes för åverkan, om brottet med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter är att anse som ringa.

2 a §

Den som i skog eller mark olovligen tar växande träd eller gräs eller träd som fällt av vinden eller sten, grus, torv eller annat som inte är bearbetat döms, om brottet med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter är att anse som ringa, för åverkan till böter. Detsamma gäller den som från växande träd tar ris, grenar, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda.

3 §

Om brott som i 1 § sägs är att anse som grovt, skall för grov skadegörelse dömas till fängelse i högst fyra år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om av gärningen kommit synnerlig fara för någons liv eller hälsa eller skadan drabbat sak av stor kulturell eller ekonomisk betydelse eller om skadan eljest är synnerligen kännbar.

Om brott som avses i 1 § är att anse som grovt, döms för grov skadegörelse till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen har medfört betydande fara för någons liv eller hälsa, om skadan drabbat sak av stor kulturell eller ekonomisk betydelse eller annars är synnerligen kännbar eller om gärningen varit av särskilt hänsynslös art.

4 §

Tager man olovlig väg över tomt eller plantering eller över annan äga, som kan skadas därav, dömes för tagande av olovlig väg till böter.

Den som olovligen och på annat än väg färdas över tomt eller plantering, eller över någon annan mark som kan skadas av detta, döms för tagande av olovlig väg till böter eller fängelse i högst sex månader.

6 §

Åverkan eller tagande av olovlig väg *må*, om brottet endast förnärmar enskilds rätt, åtalas av åklagare *allenast* om åtal av särskilda skäl *finnes påkallat ur* allmän synpunkt.

Ringa skadegörelse, åverkan eller tagande av olovlig väg *får*, om brottet endast *kränker* enskilds rätt, åtalas av åklagare *bara* om åtal av särskilda skäl *är motiverat från* allmän synpunkt.

30 kap.

8 §¹⁸

Villkorlig dom *skall* förenas med dagsböter, om inte ett bötesstraff med hänsyn till skyldighet att fullgöra samhällstjänst eller andra följder av brottet skulle drabba den tilltalade alltför hårt eller *om* det finns andra särskilda skäl mot att döma till böter.

Villkorlig dom *ska* förenas med dagsböter, om inte ett bötesstraff med hänsyn till skyldighet att fullgöra samhällstjänst eller andra följder av brottet skulle drabba den tilltalade alltför hårt eller det finns andra särskilda skäl mot att döma till böter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

¹⁸ Senaste lydelse 1998:604.

2 Förslag till lag om ändring i terrängkörningslagen (1975:1313)

Härigenom föreskrivs att 4 § terrängkörningslagen (1975:1313) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 1 § första stycket 1–3 eller mot förbud eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen döms till böter. Om gärningen är ringa *skall* inte dömas till ansvar.

Föreslagen lydelse

4 §¹

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot *någon av bestämmelserna* i 1 § första stycket 1–3 eller mot förbud eller föreskrift som har meddelats med stöd av lagen döms till böter. Om gärningen är ringa, *ska det* inte dömas till ansvar.

Till ansvar enligt första stycket döms det inte om gärningen är be-lagd med strängare straff i brotts-balken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

¹ Senaste lydelse 1996:1551.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m.

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1994:1811) om disciplinansvar inom totalförsvaret, m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §

Åtalsanmälan behöver inte göras i fråga om

1. brott för vilka svårare straff än böter inte föreskrivs, 2. följande brott i brottsbalken, nämligen ofredande (4 kap. 7 §), <i>snatteri</i> (8 kap. 2 §), egenmäktigt förfarande (8 kap. 8 §), <i>bedrägligt beteende</i> (9 kap. 2 §), <i>undandräkt</i> (10 kap. 2 §), olovligt förfogande (10 kap. 4 §), olovligt brukande (10 kap. 7 §), svikande av försvarsplikt (18 kap. 6 §), lydnadsbrott (21 kap. 5 §) och rymning (21 kap. 7 §).	2. följande brott i brottsbalken, nämligen ofredande (4 kap. 7 §), <i>ringa stöld</i> (8 kap. 2 §), <i>tillgrepp av fortskaffningsmedel som är ringa</i> (8 kap. 7 §), egenmäktigt förfarande (8 kap. 8 §), <i>ringa bedrägeri</i> (9 kap. 2 §), <i>ringa utpressning</i> (9 kap. 4 §), <i>ringa förskringring</i> (10 kap. 2 §), olovligt förfogande (10 kap. 4 §), olovligt brukande (10 kap. 7 §), <i>ringa skadegörelse</i> (12 kap. 2 §), <i>tagande av olovlig väg</i> (12 kap. 4 §), svikande av försvarsplikt (18 kap. 6 §), lydnadsbrott (21 kap. 5 §) och rymning (21 kap. 7 §).

Åtalsanmälan *skall* dock alltid göras, om

Åtalsanmälan *ska* dock alltid göras, om

1. brottet riktar sig mot någon utanför den organisation där den misstänkte tjänstgör,
2. målsäganden har förklarat att han eller hon avser att föra talan om enskilt anspråk, eller
3. det finns skäl att anta att påföljden inte kommer att stanna vid böter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2017:000) om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 4 § och 12 § brottsbalken i stället för deras lydelse enligt lagen (2017:000) om ändring i brottsbalken ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2017:000

Utskottets förslag

9 kap.

4 §

Den som genom olaga tvång för-
mår någon till handling eller
underlåtenhet som innebär vinning
för gärningsmannen och skada för
den tvingade eller någon i vars ställe
denne är, döms, om inte brottet är att
anse som rån eller grovt rån, för
utpressning till fängelse i högst två
år. Om brottet är ringa döms för ringa
utpressning till böter.

Den som genom olaga tvång för-
mår någon till handling eller
underlåtenhet som innebär vinning
för gärningsmannen och skada för
den tvingade eller någon i vars ställe
denne är döms, om inte brottet är att
anse som rån eller grovt rån, för
utpressning till fängelse i högst två
år. Om brottet är ringa, döms för
ringa utpressning till böter *eller*
fängelse i högst sex månader.

Om brottet är grovt döms för grovt utpressning till fängelse i lägst ett år
och sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt
ska det särskilt beaktas om gärningen

1. har innefattat våld av allvarligt slag,
2. har innefattat hot som påtagligt har förstärkts med hjälp av vapen,
sprängämne eller vapenattrapp eller genom anspelning på ett våldskapital
eller som annars har varit av allvarligt slag, eller
3. annars har varit av särskilt hänsynslös eller farlig art.

12 §

Det som föreskrivs i 8 kap. 13 § om inskränkning i åklagares åtalsrätt ska
gälla även de brott som angetts i detta kapitel, dock inte grovt
bedrägeri och grovt utpressning.

Bedrägeri eller *bedrägligt bete-*
ende, som består i att någon gjort
avtalsstridigt uttag på eget kredit-
eller tillgångskonto, och *bedrägligt*
beteende, som avses i 2 § andra

Bedrägeri eller *ringa bedrägeri*
som består i att någon gjort avtals-
stridigt uttag på eget kredit- eller
tillgångskonto och *ringa bedrägeri*
som avses i 2 § andra stycket får

stycket, får åtalas av åklagare endast om åtal är *påkallat* från allmän synpunkt. åtalas av åklagare endast om åtal är *motiverat* från allmän synpunkt.
